

1. Almenn:

Arnarlax ehf. (kt. 580310-3060), Strandgötu 1, 465 Bíldudalur, er með rekstrarleyfi fyrir 12.200 tonna hámarkslífmassa af frjóum laxi í Patreks- og Tálknafirði (FE-1144) sem var gefið út 28. ágúst 2019. Heimilaður hámarkslífmassi samræmist áhættumati Hafrannsóknarstofnunar vegna erfðablöndunar frá árinu 2020. Í gildandi rekstrarleyfi er Patreksfjörður eitt sjókvíældissvæði með þremur eldissvæðum, Eyri, Hlaðseyri og Sandoddi og Tálknafjörður eitt sjókvíældissvæði með einu eldissvæði Laugardalur. Fyrirtækið sótti um breytingu á rekstrarleyfi þann 20. apríl 2021.

Matvælastofnun staðfestir að móttækin eru öll þau gögn sem nauðsynleg eru til að Matvælastofnun geti metið hvort skilyrði til breytingar á gildandi rekstrarleyfi skv. 13. gr. reglugerðar nr. 540/2020 og staðfestir að þau teljist fullnægjandi. Matvælastofnun auglýsti tillögu að rekstrarleyfi á tímabilinu 20. apríl til 18. maí 2022 og barst ein athugasemd vegna tillögunnar. Matvælastofnun hefur farið yfir og kynnt sér tilkynnta framkvæmd og ákvörðun Skipulagsstofnunar, og telur framangreind gögn lögmætan grundvöll til breytinga á rekstrarleyfi.

2. Afstaða Matvælastofnunar

Framkvæmd Arnarlax ehf. um breytingu eldissvæða var tilkynnt til Skipulagsstofnunar þann 16. október 2020 og breyting á hvíldartíma var tilkynnt til Skipulagsstofnunar þann 11. maí 2021. Skipulagsstofnun gaf út ákvörðun þann 8. nóvember 2021 þess efnis að framkvæmdin væri ekki háð mati á umhverfisáhrifum á þeim grunni að framkvæmdin væri ekki líkleg til að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif.

Framkvæmd Arnarlax felst í breyttri afmörkun og tilfærslu eldissvæða í Patreks- og Tálknafirði auk breytingar á lágmarkshvíldartíma eldissvæða úr 6 mánuðum í 90 daga. Breytingin felst í flutningi á eldissvæðinu Hlaðseyri yfir á nýtt eldissvæði Vatneyri í Patreksfirði. Jafnframt felst breytingin í stækkun eldissvæðisins Eyri. Eldissvæðið Sandoddi í Patreksfirði og Laugardalur í Tálknafirði verði óbreytt. Eftir breytingar verða áfram þrjú aðskilin eldissvæði í Patreksfirði og eitt eldissvæði í Tálknafirði. Í Patreksfirði verður eldissvæðið Hlaðseyri flutt á eldissvæðið Vatneyri undir fjallinu Tálkna. Eldissvæðið Eyri verður stækkað svo eldisbúnaður rúmist betur á svæðinu. Hvíldartími verður að lágmarki 90 dagar en Matvælastofnun getur gert kröfu um aukin hvíldartíma ef þurfa þykir vegna sjúkdóma eða sníkjudýra.

Matvælastofnun álitur að náttúrulegar aðstæður á fyrirhuguðu eldissvæði Arnarlax, eldistegund eða eldisaðferð gefi ekki tilefni til neikvæðra vistfræði- eða erfðafræðiahrifa. Fyrirhuguð framkvæmd gerir ráð fyrir kynslóðaskiptu sjókvíældi þar sem ein kynslóð er alin á eldissvæðinu hverju sinni og eldissvæðið hvílt skv. ákvæðum reglugerðar um fiskeldi. Með kynslóðaskiptingu og hvíld eldissvæðis er stuðlað að því að ástand botns undir kvíastæði nái ásættanlegu ástandi milli kynslóða. Mikilvægt er að eldi hefjist ekki á ný að lokinni hvíld eldissvæða hafi hafsbót ekki náð ásættanlegu ástandi samkvæmt viðmiðum Umhverfisstofnunar. Matvælastofnun telur að umhverfisáhrif vegna framkvæmdarinnar verði afturkræf verði starfseminni hætt. Eins og fram hefur komið þá hefur Matvælastofnun kynnt sér tilkynnta framkvæmd fyrirtækisins, rekstrarleyfisumsókn ásamt fylgigögnum, ákvörðun Skipulagsstofnunar um matskyldu og önnur gögn sem liggja fyrir við afgreiðslu málsins og telur framangreind gögn lögmætan grundvöll til leyfisútgáfu.

Matvælastofnun staðfestir að framkvæmd Arnarlax í Patreks- og Tálknafirði er í samræmi við tilkynnta framkvæmd.

3. Athugasemdir sem bárust á auglýsingartíma vegna rekstrarleyfistillögunnar og viðbrögð Matvælastofnunar

Matvælastofnun barst athugasemd frá einum aðila á auglýsingartíma. Athugasemdin var frá Marino Thorlacius landeiganda í Örylgshöfn. Hér á eftir fylgir úrdráttur úr erindi ofangreinds aðila og viðbrögð Matvælastofnunar við þeim athugasemdum sem þar koma fram og tilheyra verksviði Matvælastofnunar.

- *Gerð er athugasemd vegna staðsetningu eldissvæða m.t.t. ölduhæðar og öryggis. Þá er bent á að öldukort fyrir þau svæði sem yst eru í Patreksfirði, kvíastæðið útaf Örylgshöfn (Háanes) og við Tálkna (Vatneyri), sýni ölduhæð sem er 3-5+ metrar.*

Samkvæmt reglugerð nr. 540/2020 um fiskeldi skal eldisbúnaður standast kröfur norska staðalsins NS 9415 auk þess sem staðarúttekt skal fara fram þar sem staðbundnar rannsóknir fara fram sem uppfylla kröfur staðalsins og skal rekstrarleyfishafi sjá um að meginhlutir, íhlutir í festingar og aukabúnaður sjókvíaeldisstöðvar séu á hverjum tíma rétt samsett og komið fyrir í samræmi við kröfur sem gerðar eru í NS 9415 staðlinum, notendahandbók, stöðvaskírteini og uppfylli skilyrði rekstrarleyfis.

- *Gerð er athugasemd vegna veðurfars og haföldu, og bent á að Matvælastofnun hefur gefið út að ástæða gifurlegra affalla í Dýrafirði veturinn 2022 hafi verið vegna veðurs.*

Matvælastofnun birti frétt á vef sínum þann 17. mars 2022 þar sem aðstæður í kringum afföll í Dýrafirði í byrjun árs 2022 voru útskýrð. Þar kemur fram að ástæður affallanna hafi verið samspil margra þátta, m.a. meðhöndlun fisks í nóvember vegna flutninga og lúsaböðunar, talsvert fall í sjávarhita, breytingar á fóðurtegund, veirusjúkdómurinn hjarta- og vöðvabólga (HSMI) og tímabil með mörgum óveðursdögum sem gerðu ástandið verra.

- *Gerð er athugasemd vegna staðsetningu áætlaðs kvíastæða út af Örylgshöfn (Háanes) og við Tálkna (Vatneyri) sem séu algjör ásýndar- og ímyndabreyting á Patreksfirði og ekki hafi verið nægilega fjallað um ásýndaráhrif í ákvörðun Skipulagsstofnunar vegna breytinga á svæðum.*

Ákvörðun Skipulagsstofnunar er vegna breytinga á eldissvæðum og hvíldartíma Arctic Sea Farm og Arnarlax í Patreks- og Tálknafirði. Þar segir að tilfærsla Hlaðseyri að Vatneyri í Patreksfirði muni líklegast draga úr ásýndaráhrifum þar sem nýja eldissvæðið verði lengra frá byggð og umferð í landi. Í áliti Skipulagsstofnunar vegna framkvæmdarinnar frá 23. september 2016 er fjallað um ásýndaráhrif sem fiskeldi hefur áhrif á og telur að samlegð framkvæmda á Vestfjörðum í fiskeldi muni leiða til talsvert neikvæðra sjónrænna áhrifa og neikvæðrar upplifunar ferðamanna og útivistarfólks sem leið eigi um Vestfirði.

Í löggjöf hefur verið tekið tillit til sjónarmiða til að takmarka þá áhættu sem kann að stafa af fiskeldi. Sett hafa verið lög um fiskeldi, en markmið þeirra er að skapa skilyrði til uppbyggingar fiskeldis og efla þannig atvinnulíf og byggð í landinu, stuðla að ábyrgu fiskeldi og tryggja verndun villtra nytjastofna. Við framkvæmd þeirra skal leitast við að tryggja gæði framleiðslunnar, koma í veg fyrir hugsanleg spjöll á villtum nytjastofnum og lífríki þeirra og tryggja hagsmuni þeirra sem nýta slíka stofna. Til að ná markmiðum löggjafarinnar skal tryggt að eldisbúnaður og framkvæmd við sjókvíaeldi standist ströngustu staðla sem gerðir eru fyrir fiskeldismannvirki í sjó, þá er í lögnum kveðið á um leyfisskyldu, eftirlit og úrræði til að bregðast við frávikum við rekstrarleyfi og ákvæði laga og reglugerða.

- *Gerð er athugasemd við að Skipulagsstofnunar sé í kærufarli og því ekki forsvaranlegt að gefa út leyfi.*

Samkvæmt 29. gr. stjórnisýslulaga nr. 37/1993 frestar kæra til æðra stjórnvalds ekki réttaráhrifum ákvörðunar en þó er heimilt að fresta réttaráhrifum hinnar kærðu ákvörðunar til bráðabirgða meðan málið er til meðferðar

hjá kærustjórnvaldi þar sem ástæður mæli með því. Tilvitnuð lagaákvæði bera með sér að meginreglan er sú að kæra til æðra stjórnvalds fresti ekki réttaráhrifum kærðrar ákvörðunar og séu heimildarákvæði fyrir stöðvun framkvæmda eða frestun réttaráhrifa kærðrar ákvörðunar undantekning frá nefndri meginreglu sem skýra beri þröngt. Verði því að vera ríkar ástæður eða veigamikil rök fyrir ákvörðun um frestun réttaráhrifa og stöðvun framkvæmda.

4. Gildistaka

Matvælastofnun hefur nú tekið ákvörðun um breytingu á rekstrarleyfi Arnarlax í Patreks- og Tálknafirði. Breytingin heimilar flutning á eldissvæðinu Hlaðseyri yfir á nýtt eldissvæði Vatneyri. Jafnframt er eldissvæðið Eyri stækkað. Eldissvæðin Sandoddi í Patreksfirði og Laugardalur í Tálknafirði verða óbreytt. Hvíldartími verður eftir breytingu 90 dagar í stað 6 mánaða áður.

Rekstrarleyfið byggir á skilyrðum laga og reglugerðar um fiskeldi.

Breyting á rekstrarleyfi tekur þegar gildi, en gildistími leyfisins helst óbreyttur og er til 28. ágúst 2029.

Selfossi, 16. júní 2022